

Kerkbesturen en de Omgevingswet

voor
Parochiebesturen
in Limburg

Bisdom Roermond
12 november 2024

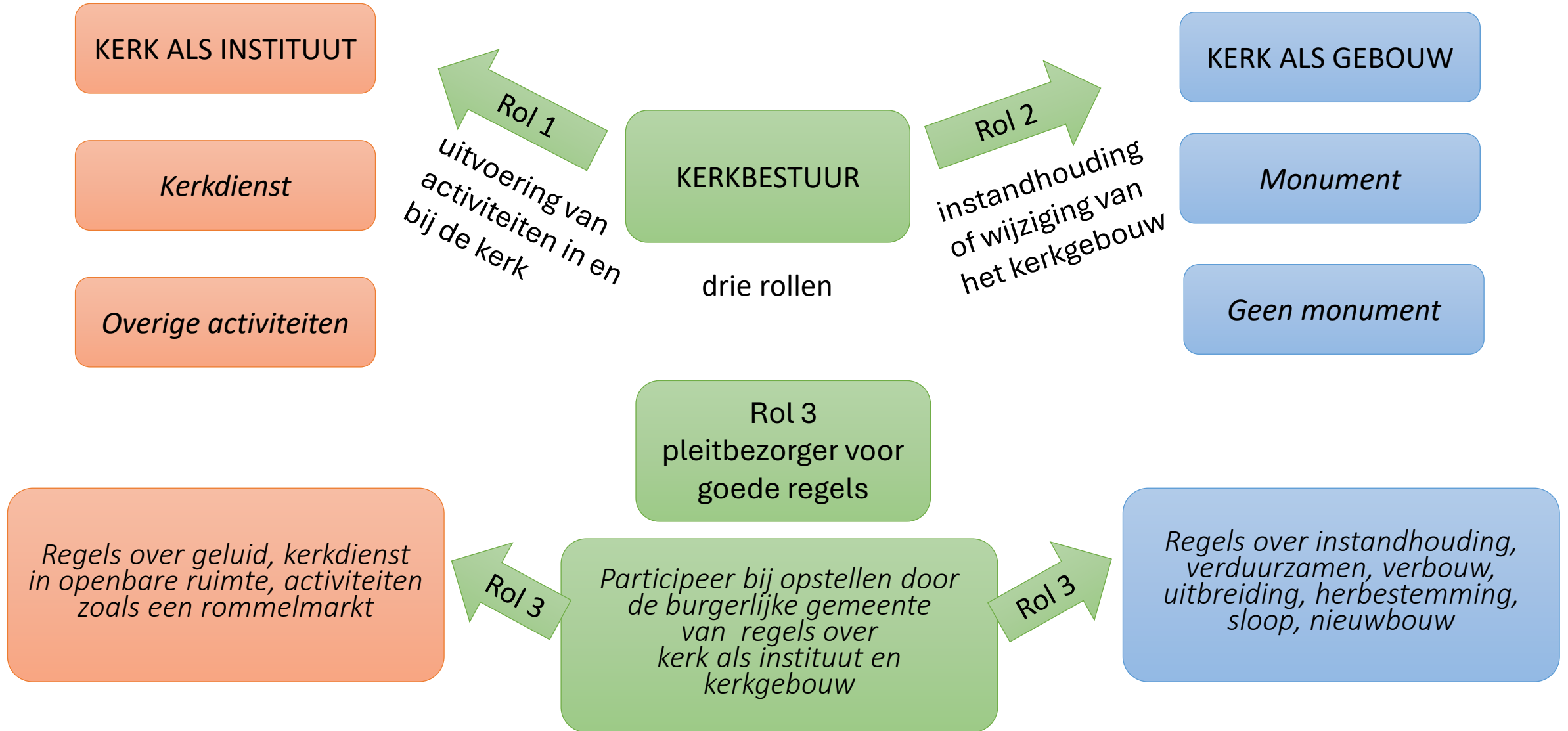
Over deze presentatie

Kerkbesturen in relatie tot
Omgevingswet staan centraal

Het gaat over de 'dagelijkse'
gang van zaken, in oude en
nieuwe kerken, van welk
geloof dan ook

Er komt heel veel informatie
voorbij; er is online de
handreiking *Kerkbesturen en
de Omgevingswet*

Kerkbesturen en de Omgevingswet

Waar gaan we het over hebben

Intenties en achtergrond van
de Omgevingswet

Doelstelling van de
Omgevingswet

Participatie

Instrumenten

- Omgevingsvisie
- Programma
- Omgevingsplan

Kerkbestuur als pleitbezorger
voor goede regels

Waar gaan we het over hebben

Intenties en achtergrond van
de Omgevingswet

Doelstelling van de
Omgevingswet

Participatie

Instrumenten

- Omgevingsvisie
- Omgevingsplan
- Programma

Kerkbestuur als pleitbezorger
voor goede regels

Uitgangspunten

Intenties

Omgevingswet
'Besluiten'

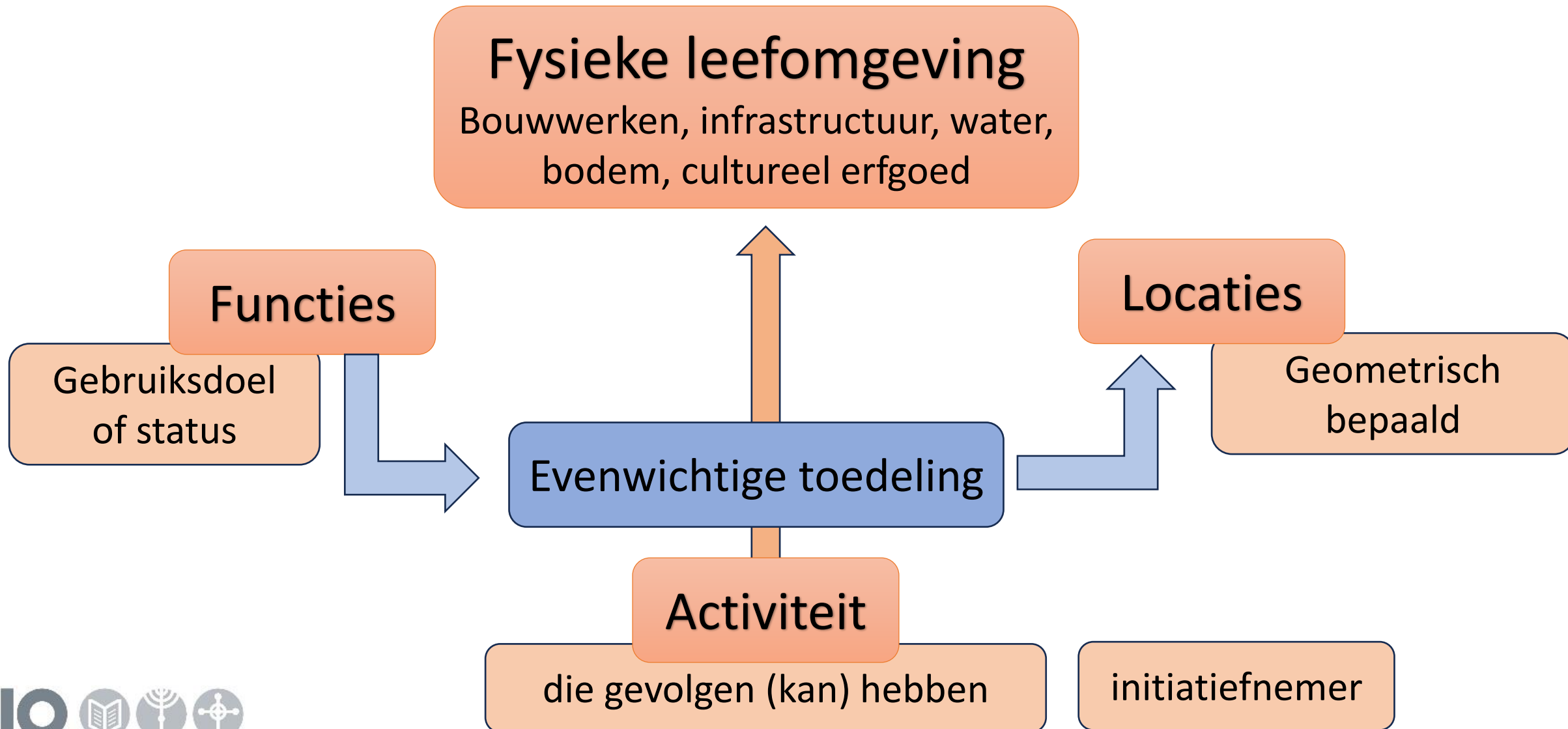
Doelen

Participatie

Begrippen

Instrumenten

Begrippen

Begrippen

Fysieke leefomgeving

Bouwwerken, infrastructuur, water,
bodem, cultureel erfgoed

Functies

Gebruiksdoel
of status

bijeenkomstfunctie:
gebruiksfunctie voor het
samenkomen van personen voor
godsdienst ... van consumpties
voor kunst, cultuur, kinderopvang,
het aanschouwen van sport

Evenwichtige toedeling

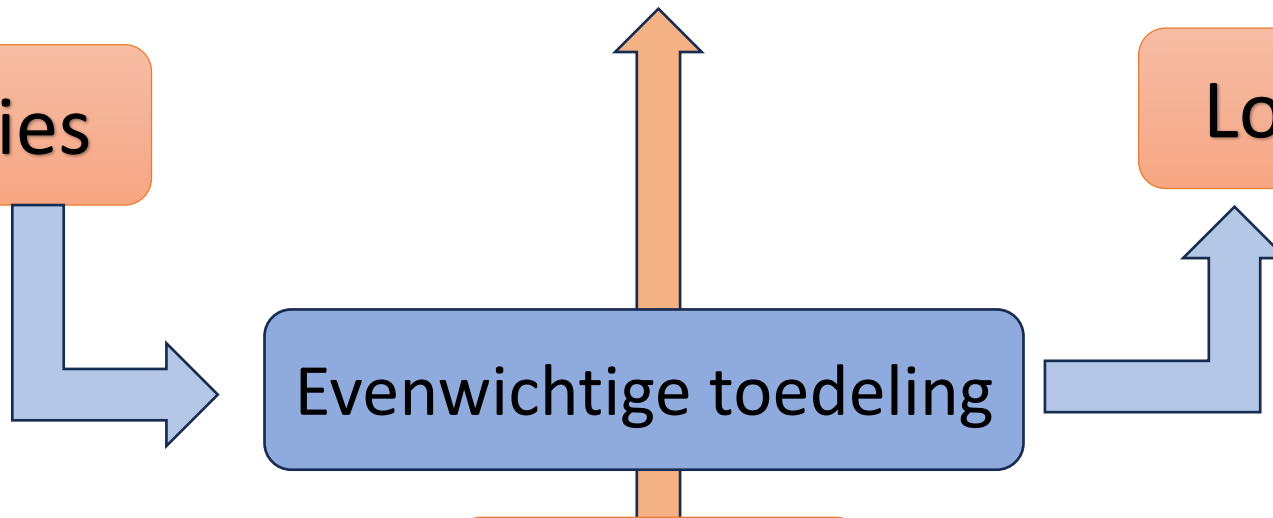
Activiteit

die gevolgen (kan) hebben

Locaties

Geometrisch
bepaald

initiatiefnemer

Uitgangspunten

De wet legt vast wat er moet gebeuren; de 'besluiten' bepalen aan welke normen dat gebonden is

De uitvoering ligt vooral bij de burgerlijke gemeenten (decentraal)

Rol van de rijksoverheid en provincies en waterschappen

Participatie: bewoners krijgen meer invloed op hun omgeving

Intenties

Voortborduren op bestaande kwaliteiten

Grote veranderingen op komst. De ruimte is op. Niet alles kan altijd overal: integrale afweging duurzaamheid, gezondheid, veiligheid en cultureel erfgoed aan het begin van het proces

Minder regels, minder procedures, meer snelheid. Van 'nee, tenzij ...' naar 'ja, behalve ...'

Intenties

Tip

Wacht niet af, neem zelf initiatief.
Achterover leunen betekent later
te maken krijgen met regels die je in
de weg kunnen zitten

Overheid neemt 'regie' en
vraagt om een actieve rol van
bedrijven en bewoners

Loslaten oude en zoeken
naar nieuwe werkvormen

Meer regelen via een
'proces' dat zal leiden tot
kwaliteit

Lang traject – korte klap

Waar gaan we het over hebben

Intenties en achtergrond van
de Omgevingswet

Doelstelling van de
Omgevingswet

Participatie

Instrumenten

- Omgevingsvisie
- Omgevingsplan
- Programma

Kerkbestuur als pleitbezorger
voor goede regels

Doelen

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

1. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur

Doelen

2. doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften

Doelen

1. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede **omgevingskwaliteit**, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur

Omgevingskwaliteit “duidt op het belang van aspecten als cultureel erfgoed, architectonische kwaliteit van bouwwerken, stedenbouwkundige kwaliteit en kwaliteit van natuur en landschap....”

Doelen

Omgevingskwaliteit

Heeft ook betrekking op kerken die geen monument zijn, zoals kerken:

- Die gezichtsbepalend zijn
- Voorbeeld van wederopbouw architectuur
- Voorbeeld van na 1965 (Post 65)

Omgevingskwaliteit bepaalt dat er ook voor niet-erkend erfgoed wel specifieke regels gesteld kunnen worden

Omgevingswet en erfgoed

De duiding wat cultureel erfgoed is en welke normen er gelden voor de zorg voor erfgoed staat in de Erfgoedwet

De regels hoe om te gaan met het cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving is geregeld in de Omgevingswet

Wat de status 'rijksmonument' heeft moet door de burgerlijke gemeente van (beschermende) regels worden voorzien

Participatie

Verplicht, bij alle instrumenten

Maar hoe dat moet is niet vastgelegd in de wet, dat is aan de burgerlijke gemeente

Burgerlijke gemeenten hebben wel 'motiveringsplicht'

Wet 'Versterking participatie op decentraal niveau'

Tip

Kijk op de website van de burgerlijke gemeente of er al een participatieverordening is

Participatie

Bij
veranderingen
in de omgeving

Initiatiefnemer regelt de
participatie bij de eigen
activiteit

Participatie

Bij
veranderingen
in de omgeving

Initiatiefnemer regelt de
participatie bij de eigen
activiteit

👍 **Tip** Laat bij grote activiteiten
het regelen van de participatie
over aan de projectontwikkelaar

Participatie

Tip

Neem zelf initiatief

Samen aan de ontwerptafel,
bijvoorbeeld alle kerkbesturen
in de burgerlijke gemeente

Samen = ook met andere
organisaties

Ga wel uit van het eigen
ideaalbeeld

Waar gaan we het over hebben

Intenties en achtergrond van
de Omgevingswet

Doelstelling van de
Omgevingswet

Participatie

Instrumenten

- Omgevingsvisie
- Programma
- Omgevingsplan

Kerkbestuur als pleitbezorger
voor goede regels

Instrumenten

Omgevingsvisie

Gebaseerd op identiteit van de stad of dorp

Voortborduren op bestaande kwaliteiten

Afweging tussen behoud en ontwikkeling

In algemene termen

Instrumenten

Omgevingsvisie

Gebaseerd op identiteit van de stad

Voortborduren op bestaande kwaliteiten

Afweging tussen behoud en ontwikkeling

In algemene termen

Kijk op de website van de burgerlijke gemeente of er al een omgevingsvisie is.
Staat daar iets in dat over kerken gaat?

Instrumenten

Programma

Uitwerking omgevingsvisie in programma's, bijvoorbeeld een programma over kerken zoals een kerkenvisie

Programma's opstellen en uitvoeren kan samen met anderen, zoals kerkbesturen

Programma's zijn bindend voor de burgerlijke gemeente, maar niet voor de deelnemende partijen

pauze

Instrumenten

Omgevingsplan

Wat in de omgevingsvisie in algemene woorden wordt vastgelegd en de doelen van de wet worden in het omgevingsplan concreet in het stellen van regels die juridisch bindend zijn

Eén plan voor de hele burgerlijke gemeente, dat de gemeenteraad vaststelt

Instrumenten

Omgevingsplan

Wat in de omgevingsvisie in algemene woorden wordt vastgelegd en de doelen van de wet worden in het omgevingsplan concreet in het stellen van regels die juridisch bindend zijn

Eén plan voor de hele burgerlijke gemeente, dat de gemeenteraad vaststelt

Tip

Neem contact op met ambtenaren hoe en wanneer er gewerkt wordt aan het omgevingsplan

Instrumenten

Omgevingsplan

Wat in de omgevingsvisie in algemene woorden wordt vastgelegd en de doelen van de wet worden in het omgevingsplan concreet in het stellen van regels die juridisch bindend zijn

Eén plan voor de hele gemeente, dat de gemeenteraad vaststelt

Tip

Neem contact op met ambtenaren hoe en wanneer er gewerkt wordt aan het omgevingsplan

Tip

Goed contact met raadsleden en de wethouder is belang

Instrumenten

Omgevingsplan

Bestemmingsplannen verdwijnen

De term 'bestemming' komt in de omgevingswet niet meer voor

Nieuwe centrale begrippen:

- Fysieke leefomgeving (bouwwerken, infrastructuur, water, lucht, bodem, cultureel erfgoed)
- Functies
- Locaties
- Activiteiten

Begrippen

Instrumenten

Er is een overgangsfase: iedere burgerlijke gemeente heeft van rechtswege een tijdelijk omgevingsplan

Dat bestaat uit alle bestemmingsplannen + verordeningen + wat door de rijksoverheid verplicht is gesteld (bruidsschat)

Voor 2032 moeten alle burgerlijke gemeenten een definitief omgevingsplan hebben opgesteld

Instrumenten

Er is een overgangsfase: iedere gemeente heeft van rechtswege een tijdelijk omgevingsplan

Dat bestaat uit alle bestemmingsplannen + verordeningen + wat door de rijksoverheid verplicht is gesteld (bruidsschat)

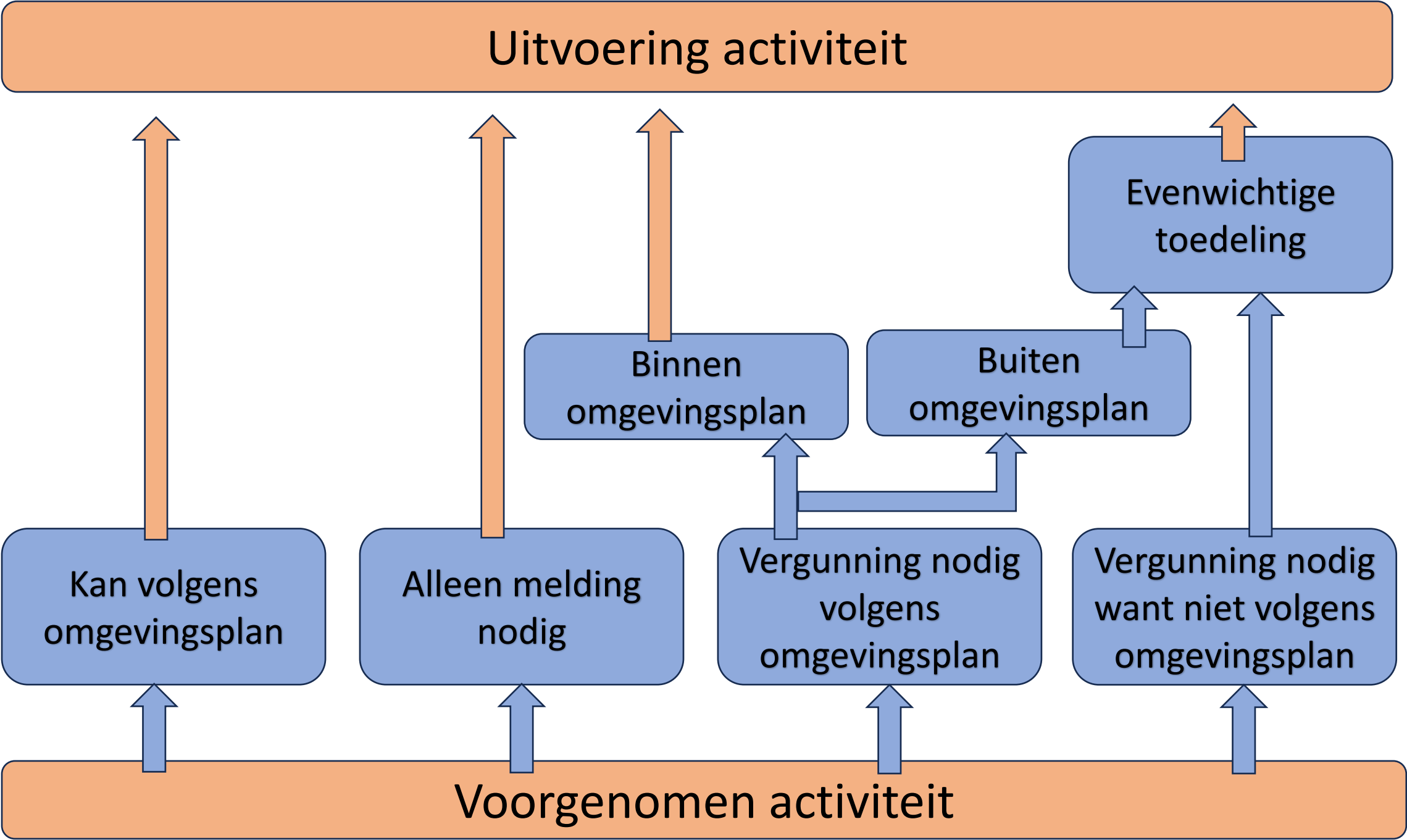
Voor 2032 moeten alle gemeenten een definitief omgevingsplan hebben opgesteld

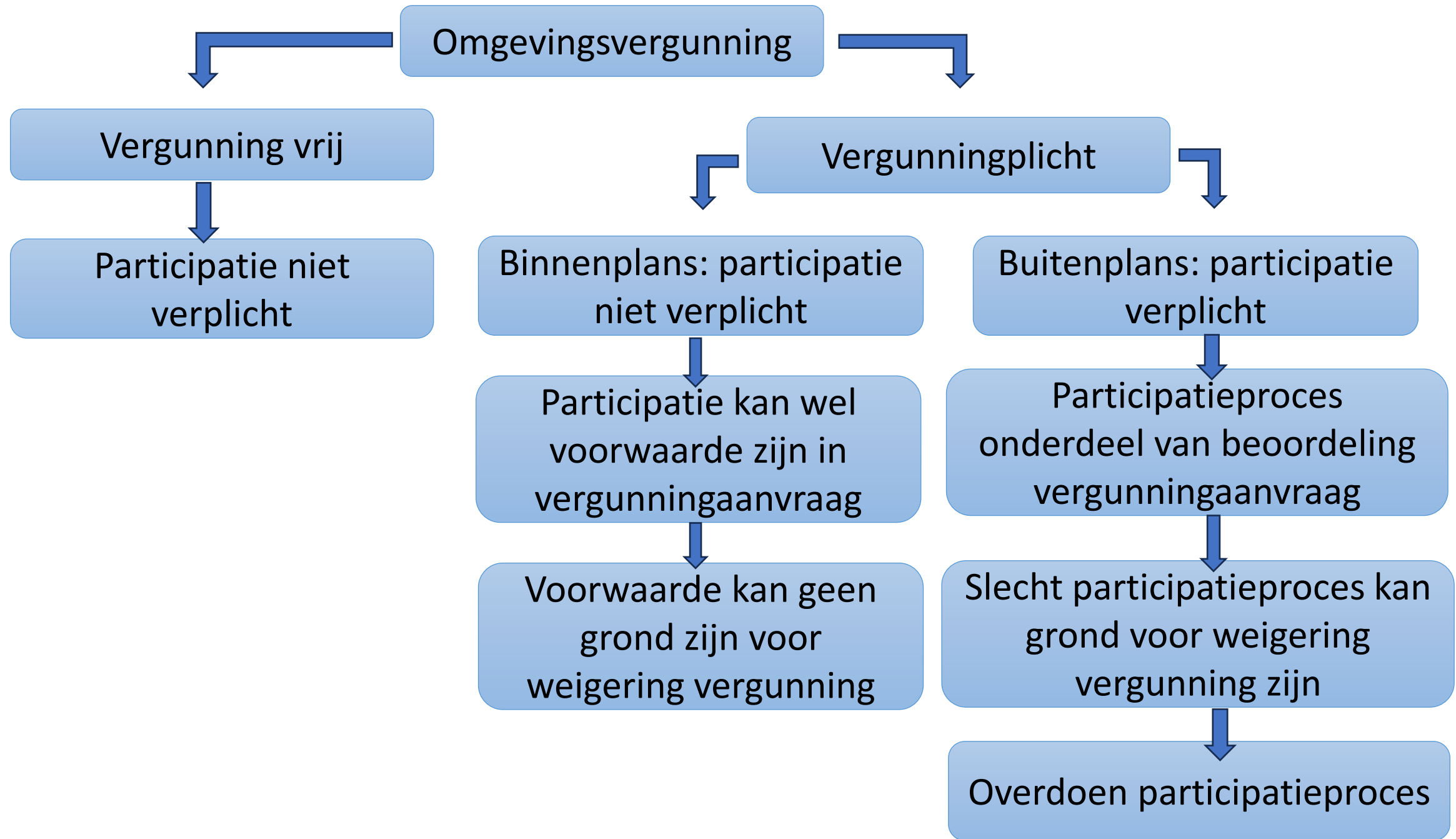

Tip

De praktijk zal zijn dat er per gebied of thema gewerkt gaat worden aan het definitieve omgevingsplan. In veel gevallen zal het veel eerder klaar zijn.

Vraag bij ambtenaren van de gemeente na wat de tijdsplanning is en of er apart aandacht komt voor kerken.

Vergunningplicht bij kerken die monument zijn

De Omgevingswet schrijft voor dat het verboden is om zonder omgevingsvergunning activiteiten uit te voeren aan *in de wet beschermd* erfgoed in de fysieke leefomgeving. Denk aan slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen van een monument of het herstellen of gebruiken ervan waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht

Vergunningplicht bij kerken die monument zijn

De Omgevingswet schrijft voor dat het verboden is om zonder omgevingsvergunning activiteiten uit te voeren aan *in de wet beschermd* erfgoed in de fysieke leefomgeving. Denk aan slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen van een monument of het herstellen of gebruiken ervan waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht

Voor regulier onderhoud is
geen vergunning nodig

An aerial photograph of a church and its surrounding cemetery. The church has a tall, ivy-covered tower and a small red door. The cemetery is filled with numerous gravestones of various shapes and sizes. The area is surrounded by lush green trees and a grassy field.

Kerken als monument en verplichte regels in het omgevingsplan

Instructieregels van de rijksoverheid
(of provincie) die altijd gelden en
die van belang zijn voor kerken

De omgeving van een monument

Wijzigingen rijksmonumenten en
adviescommissie

Rijksmonumenten en gemeen-
telijke monumenten / provinciale
monumenten

Instrumenten

Instrumenten

Afwijkingen van het omgevingsplan

Een voorgenomen activiteit kan afwijken van het tijdelijk omgevingsplan. Er zijn dan twee mogelijkheden:

1. Een buitenplanse omgevingsplanactiviteit
2. Een wijziging van het omgevingsplan

Instrumenten

Afwijkingen van het omgevingsplan

Een voorgenomen activiteit kan afwijken van het tijdelijk omgevingsplan. Er zijn dan twee mogelijkheden:

1. Een buitenplanse omgevingsplanactiviteit
2. Een wijziging van het omgevingsplan

Aanvragen omgevingsvergunning en raadplegen tijdelijke omgevingsplan verloopt digitaal.
Hiervoor is E-herkenning nodig.

Totstandkoming / wijziging van het omgevingsplan

Instrumenten

Kennisgeving van het voornemen
om een omgevingsplan te maken

In de kennisgeving moet ook staan
hoe het participatieproces er uitziet

Daarna volgens de regels van de
openbare voorbereidingsprocedure

Ontwerp-omgevingsplan in College
van B&W en de Gemeenteraad

Mogelijkheid tot indienen zienswijze

Treedt in werking vier weken na
officiële bekendmaking

Beroep tegen omgevingsplan is
mogelijk bij de Raad van State

Waar gaan we het over hebben

Intenties en achtergrond van
de Omgevingswet

Doelstelling van de
Omgevingswet

Participatie

Instrumenten

Met welke regels kan een
kerkbestuur te maken krijgen

Kerkbestuur als pleitbezorger
voor goede regels

Met welke regels kan je te maken krijgen

Geluid – locatie gebonden en
niet-locatie gebonden

Regels over onversterkt
geluid

Regels over parkeerdruk,
plaatsen zonnepanelen,
vervangen van ramen

Duurzaamheid: eis om te
voldoen aan energielabel
geldt niet voor gebouwen
voor religieuze activiteiten

Met welke regels kan je te maken krijgen

Het luiden en slaan van
klokken

Luiden van klokken is
voorlopig geregeld in de
bruidsschat:

*geen beperkingen aan
oproepen tot het belijden
van godsdienst of het
bijwonen van godsdienstige
bijeenkomsten*

In Soest

Hoe de kerkklokken het aflegden tegen artikel 22.63 van het Omgevingsplan

God was al weg uit de Heilige Familiekerk. Na 85 jaar slaan nu ook de klokken niet meer. Op een vrijdagavond, bijna een maand geleden, zijn ze stilblijven. De volgende ochtend werd Soest-Zuid wakker in het besef dat er iets ontbrak.

De voormalige beheerder van de kerk werd gealarmeerd door een jongen die tegenover de kerk woont, in het appartementencomplex voor mensen met een beperking. Hij kan niet schrijven, maar wel spraakappjes sturen. "Wat is er aan de hand?", vroeg hij, toen hij om zeven uur niet wakker werd van het Angelus.

Op straat in Soest-Zuid, een ooit katholieke buurt waar veel mensen met de kerk zijn opgegroeid, missen ze de klokken, die elk half uur klonnen, dag en nacht. De klokken deden denken aan de heilige communies, de trouwerijen, de begrafenis, die in deze kerk zijn geweest.

Mensen stappen ervoor van hun fiets. "Bizar: 'Hoe langer ze stilstaan, hoe slechter het voor de klokken is.' Mijn kleinzoon weet nu niet meer hoe laat hij op mag staan. 'De hond mist het ook.'

De Heilige Familiekerk in Soest, 'zonder actieve kerkfunctie'

De nieuwe eigenaar heeft familie vlakbij de kerk wonen. Hij weet hoe de buurt op de klokken reageert. Maar het telefoonnummer van de kerk is

Met welke regels kan je te maken krijgen

Het slaan van klokken

Is niet geregeld en er kunnen beperkende regels komen

Argument om geen beperkende regels op te leggen: het slaan van klokken is van oudsher verbonden in aan de kerk

Met welke regels kan je te maken krijgen

Bij zaken die het dagelijks
gebruik overstijgen zijn er
altijd algemene regels over:

- Verduurzaming
- Aanpassen voor
meervoudig gebruik
- Herbestemming
- Sloop

A photograph of the interior of a church, showing rows of wooden pews, a central aisle, and a pulpit on the right. The church has a high ceiling with arched windows and a chandelier hanging from the ceiling.

Kerkbestuur in de rol van pleitbezorger voor goede regels

The background image shows the interior of a church. It features rows of wooden pews on either side of a central aisle. The architecture includes high, arched ceilings and large windows. A chandelier hangs from the ceiling. On the right side, there is a tall, ornate wooden structure, possibly a pulpit or a decorative element. The overall atmosphere is serene and historical.

Drie rollen van kerkbesturen

Kerk als instituut

Regels voor activiteiten die de kerkdienst betreffen en die niet aan de kerkdienst zijn verbonden

Kerk als gebouw

Regels kunnen mogelijkheden bieden of beperkingen opleggen aan het onroerend goed.

Bijzondere regels bij monumenten

Pleitbezorger voor goede regels

Regels voor de kerk als instituut en de kerk als gebouw bepalen uiteindelijk wat er kan en mag

Rol van pleitbezorger

- ☐ Stel de punten op die je wil bereiken
- ☐ Formuleer wat je wil
- ☐ Neem zelf initiatief
- ☐ Neem zo vroeg mogelijk contact op met ambtenaren
- ☐ Weet wanneer wat speelt
- ☐ Werk samen met anderen
- ☐ Overleg met raadsleden en de wethouder
- ☐ Neem deel aan het participatieproces

Rol van pleitbezorger

Tips

- ☐ Overweeg van de kerkenvisie een programma te maken
- ☐ Bepleit bij de burgerlijke gemeente dat de regel uit de bruidsschat over het luiden van klokken in het definitieve omgevingsplan opgenomen wordt (in feite opgenomen blijft)

Meer informatie in de:
Handreiking 'Kerkbesturen en de Omgevingswet'

Interkerkelijk Contact in Overheidszaken

*Deze presentatie is gemaakt door
Erfgoedvereniging Bond Heemschut, Hans Buis
in opdracht van het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken*

